

(106. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot verhooging van hoofdstuk IX der Staatsbegroting voor het dienstjaar 1901.

De toelichtende memorie (en bijlagen), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 19den October 1901.

WILHELMINA.

106. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de noodzakelijkheid is gebleken van eene verhooging van hoofdstuk IX der Staatsbegroting voor het dienstjaar 1901, vastgesteld bij de wet van 2 Februari 1901 (*Staatsblad* n°. 49);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedgevonden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Artikel 80. Onderhoud, herstel, verbetering en exploitatie van de visschershavens te IJmuiden met inbegrip van de uitgaven voor personeel, wordt verhoogd met *honderd vijf duizend gulden* (f 105 000) en alzoo gebracht op *tweehonderd acht duizend driehonderd vijf en twintig gulden* (f 208 325).

Artikel 2.

Ingevolge van voorschreven verhooging wordt het totaal der IIde afdeling en het eindcijfer van bovengenoemd hoofdstuk eveneens verhoogd met *honderd vijf duizend gulden* (f 105 000).

Artikel 3.

Op den aankoop der gronden, waarvoor de bovenvermelde som van f 105 000 strekt, en op de te dier zake te doene betalingen, worden, met afwijking van de wet van 9 Mei 1890 (*Staatsblad* n°. 80), geene leges geheven.

Lasten en bevelen dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

*De Minister van Waterstaet,
Handel en Nijverheid,*

Handelingen der Staten-Generaal. Bijlagen. 1901—1902.

(106. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Blijkens de Memorie van Toelichting van het IXde hoofdstuk der Staatsbegroting voor het loopende jaar, ad art. 80, is de toeneming van het aantal visschersvaartuigen, dat van de visschershaven te IJmuiden gebruik maakt, aanzienlijk. In vier jaren bedroeg, wat het aantal schepen betreft, de vermeerdering 39 pct. en wat den tonneninhoud aangaat 68 pct.

Ook in het tijdvak 1 Juli 1900—30 Juni 1901 is, vergeleken bij het tijdvak 1 Juli 1899—30 Juni 1900, eene belangrijke vermeerdering te constateeren. Bedroeg toch in laatstgemeld tijdvak, zooals in de bedoelde Memorie werd medegedeeld, het aantal schepen 11 875, met een inhoud van te zamen 942 204 ton, in het tijdvak 1 Juli 1900—30 Juni 1901 stegen deze getallen respectievelijk tot 12 735 en 1 233 334.

Eene toeneming alzoo in één jaar van respectievelijk 7 en 31 pct., op grond waarvan de verwachting niet overdreven mag worden geacht, dat in het vierjarig tijdvak 1900—1903, de toeneming van het verkeer nog veel belangrijker zal zijn dan in het tijdvak 1896—1899.

Het laat zich dan ook aanzien, dat de eerste uitbreiding der bedoelde haven, die op f 360 000 is geraamd en waarvoor op de loopende begroting een post van f 50 000 is uitgetrokken, om nog in den loop van dit jaar tot de uitvoering te kunnen overgaan, binnen een niet lang tijdsverloop geheel onvoldoende zal zijn om eene veilige en geschikte lig- en losplaats te bieden aan de schepen die daarvan gebruik willen maken.

Met het oog hierop werd door den ambtsvoorganger van den ondergeteekende de opdracht verstrekt een ontwerp op te maken voor verdere uitbreiding der visschershavens, ook met het oog op eene zeer gewenschte betere aansluiting met den spoorweg Velsen—IJmuiden, en na overleg met de Departementen van Oorlog en Marine het plan vastgesteld, dat op bijgevoegde teekening, schaal 1 à 5000, is aangegeven.

Daaruit blijkt, dat de uitbreiding der visschershavens zal kunnen geschieden door verlenging van de bestaande haven in zuidoostelijke richting en door den achtereenvolgenden aanleg van twee nieuwe havens.

De met donker blauwe lijnen aangegeven verlenging der bestaande haven, is de uitbreiding, die zonder onteigening zal kunnen geschieden, en waarvoor, gelijk hiervoor is vermeld, reeds een bedrag van f 50 000 is toegestaan, terwijl het restant der raming ad f 310 000 respectievelijk op de begroting voor 1902 en 1903 zal moeten worden gebracht.

Voor de met roode kleur aangeduide verlenging dier haven, die daarna het eerst aan de beurt zal zijn, wordt, evenals voor de twee nieuwe respectievelijk met groene en bruine kleuren op de teekening aangegeven havens en de daarbij behorende terreinen voor het drogen en tanen van netten en voor fabrieken, pakhuizen, bergplaatsen, enz., onteigening gevorderd.

Blijkens de voormelde teekening zullen de havens waaiervormig gegroepeerd worden om den koepel van het pantserfort te IJmuiden als middelpunt, zoodat de oostelijke oever van elke haven gericht is op het midden van dien koepel.

De breedte der havens zal nader worden vastgesteld, doch niet minder dan 140 M. in den bodem bedragen; de bodemsdiepte van alle havens is ontworpen op 6 M. ÷ N. A. P.

Langs de oostelijke boorden van de verlengde haven en van de nieuwe havens zijn kaaimuren met daarachterliggende spoorbanen ontworpen; de overige havenboorden verkrijgen grootendeels beloopn waarop steigers gebouwd kunnen worden.

Langs de havenboorden zullen de noodige spoorlijnen worden

aangelegd in aansluiting aan den bestaanden spoorweg. Er zal eene goede gelegenheid zijn voor het drogen en tanen der netten, bij de haringvisserij in gebruik.

De prise d'eau der bestaande Rijkswaterleiding zal worden uitgebreid.

Verbindingswegen moeten worden aangelegd tusschen IJmuiden, het Noordzeestrand en het Zuiderhavenhoofd van de Noordzeehaven.

Bij den aanleg van de tweede haven zou de straatweg langs het zuidwestelijk boord van de bestaande haven, welke deel uitmaakt van den verbindingsweg van Velsen naar het zeestrand bezuiden het Noordzeekanaal, moeten worden omgelegd bezuidwesten de nieuwe haven.

Zoodra de derde haven tot uitvoering komt, zou genoemde straatweg bezuiden de geheele groep van havens zijn om te leggen met het einde ongeveer ter plaatse van het landeinde van het Zuiderhavenhoofd.

Aanvankelijk bestond bij den ondergeteekende het voornemen tot onteigening van de voor de uitbreiding der visschershaven benodigde gronden over te gaan en daarvoor eene onteigeningswet in te dienen.

De eerste ter-visie-legging voor de plannen der uitbeiding, zooals die hiervoor zijn omschreven en op de bovenbedoelde teekening zijn aangegeven, heeft dan ook reeds plaats gehad, en daardoor is voorkomen, dat de eigenaars der te onteigenen perceelen, daarop zelve of door anderen bebouwingen zouden doen plaats hebben, welke — zeer ongewenscht — de waarde van den te koopen grond zouden verhoogen.

Hier toe bestond te meer aanleiding, omdat de Maatschappij „IJmuiden”, zijnde de bezitster van het meerendeel der te onteigenen oppervlakte, reeds eenige perceelen aan derden had verkocht en op hare eigendommen al reeds eenige rechten ten behoeve van de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij en de Eerste Nederlandsche Electriciteits-maatschappij respectievelijk voor den aanleg van eene spoorlijn en voor eene waterleiding had verleend of toegezegd.

Wegens de wenschelijkheid om desnoods onverwijld de hand te kunnen leggen op de aan die Maatschappij behorende gronden, om bijvoorbeeld, wanneer dit financieel voordeelig blijkt, dadelijk tot de tweede uitbreiding der bestaande haven — zijnde de verlenging met roode kleur op de teekening aangegeven — te kunnen overgaan en ook om de spooraansluiting tusschen de haventerreinen en de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij dadelijk te kunnen maken, zooals die na de tweede uitbreiding zal moeten zijn, werd in overweging genomen, om hangende te ter-visie-legging der onteigeningsbescheiden, te onderzoeken voor welken prijs de genoemde Maatschappij de haar toebehoorende perceelen ondershands aan den Staat zou willen overdoen. Alvorens tot eenige onderhandeling in dien zin te besluiten werden twee deskundigen benoemd tot waardeering dier terreinen.

De uitslag dier waardeering is, dat de terreinen, groot te zamen ± 79 H.A., zijn geschat op f 152 000. (1) Daarop is met de Maatschappij onderhandeld, met het gevolg, dat zij zich bereid verklaarde de genoemde oppervlakte af te staan voor f 105 000, in welk bedrag f 4000 is begrepen wegens door haar te betalen schadeloosstelling voor terugkoop van een door haar reeds definitief verkocht perceel en f 1000 wegens schadevergoeding aan de Eerste Nederlandsche Electriciteits-maatschappij voor het niet tot stand komen van eene haar toegezegde waterleiding op de gronden der Maatschappij „IJmuiden”.

Uit de koopakte (2), die is gesloten onder voorbehoud dat de koopsom bij de wet zal worden toegestaan, blijkt, dat de koop onder geen voor den Staat bezwarende voorwaarden zal plaats hebben, terwijl de billijkheid der koopsom kan blijken uit eene vergelijking van dezen koop met den aankoop van gronden aan het Noordzeekanaal, waarop de wet van 28 Mei 1901 (*Staatsblad* n°. 137) betrekking heeft, aangezien voor die gronden, ter grootte van 3,8097 H.A. is betaald f 100 000, terwijl thans voor 79 H.A. f 105 000 wordt gevorderd. Wel is waar waren de gronden langs het Noordzeekanaal geschikt voor bouwterrein en gedeeltelijk reeds als zoodanig voor verkoop ingaatbaar, maar thans zal ook ruim 20 maal grooter oppervlakte aan den Staat in eigendom overgaan, waarvan een deel, zooals uit de taxatie zal kunnen blijken, eveneens geschikt voor bouwterrein is, terwijl

de terreinen overigens aan de Maatschappij „IJmuiden” uit anderen hoofde baten opleveren.

Hoewel voorop gesteld moet worden, dat er waarschijnlijk nog een aantal jaren kunnen voorbijgaan vóór dat tot den aanleg van meerdere havens naast de thans bestaande, nadat deze overeenkomstig het plan zal zijn vergroot, zal behoeven te worden overgegaan, en dus met het oog daarop de spoedige aankoop van al de terreinen der Maatschappij „IJmuiden” niet bepaald noodzakelijk is, doet zich eene bijkomende omstandigheid voor, die het zeer wenschelijk doet zijn, om liefst zoo spoedig mogelijk over de geheele oppervlakte te kunnen beschikken.

Het is namelijk noodig, zelfs dringend noodig, om ten dienste van het materieel ten behoeve van de oeffening van de Noordzeehaven en het Noordzeekanaal te IJmuiden, dat thans bestaat uit 4 zelladende zandzuigers, 3 emmerbaggermolens, 7 stoomgrondschoouwen en 3 sleepboten, eene veilige ligplaats te maken. Dit baggermateriaal ligt thans gedeeltelijk vóór het terrein aangewezen voor steenkolenbergplaats en smederij van de aannemers van het baggerwerk, in de ombuiging van het buitentoelidingskanaal naar de groote schutsluis te IJmuiden, doch grootendeels achter de remstoelen in de buiten- en binnentoelidingskanalen naar voornoemde sluis.

Deze ligplaatsen zijn hoogst ongeschikt en zeer gevaarlijk.

De schepen welke aan de remtoestellen moeten vastmeren, ondervinden, vooral gedurende den nacht, veel bezwaar bij het uitbrengen van trossen aan den wal, wanneer achter die stoelen zandzuigers of emmermolens liggen.

Voorts ligt het materieel, vooral in de bocht van het toelidingskanaal maar ook achter de remtoestellen hoogst onveilig, daar bij het „uit het roer loopen” der stoomschepen eene aanvaring zeer gemakkelijk kan plaats vinden en meermalen is voorgekomen, hetgeen noodlottige gevolgen kan hebben.

Ongeacht de geldelijke schade welke door eene aanvaring ontstaat, kan het goed onderhoud der Noordzeehaven daardoor ernstig worden benadeeld: wordt toch aan een der groote zandzuigers of emmermolens een ongeluk toegebracht, dan kan deze niet plotseling door een ander even krachtig werktuig vervangen worden.

Voorts zal binnenkort ligplaats gevonden moeten worden voor een weldra in dienst te stellen stoomloodsvaartuig, terwijl in de toekomst nog op een dergelijk reserve-vaartuig en zeer waarschijnlijk reeds binnenkort op eene kleine stoomsloop voor het loodswezen gerekend moet worden.

Het ligt voor de hand om ook deze loodsvaartuigen eene ligplaats te verschaffen.

Dat voor al deze ligplaatsen eene vrij aanzienlijke ruimte gevorderd wordt, kan blijken uit de volgende cijfers.

Worden alle baggervartuigen welke eene plaats moeten vinden, achter elkaar gelegd (zonder tusschenruimten), dan verkrijgt men eene totale lengte van rond 800 M. Worden de schepen op ééne rij naast elkaar gelegd (zonder rekening te houden met de zuigbuizen der zandzuigers), dan is de totale breedte 160 M. Neemt men voor de oppervlakte van een vaartuig de lengte \times de breedte, dan is de totale oppervlakte 6500 M².

Het behoeft geen betoog dat, om in de behoefte aan deze ligplaatsen te voorzien, het maken van eene zoogenaamde berg-haven de meest aangewezen weg is.

Aanvankelijk bestond het voornemen om deze haven te maken aan de noordzijde van het buitentoelidingskanaal naar de nieuwe schutsluis, in de onmiddellijke nabijheid van het fort te IJmuiden, en een ontwerp tot onteigening van de daarvoor noodige terreinen, ter grootte van ruim 7 H.A. was reeds voorbereid, maar van dat plan is afgezien, toen zich de gelegenheid voordeed om de in deze Memorie bedoelde terreinen bezuiden het kanaal te koopen.

In verband daarmee is namelijk het denkbeeld gerezen om als plaats voor de aan te leggen berg-haven voor baggermaterieel en e. q. ook loodsvaartuigen, te bestemmen het terrein in het algemeene uitbreidingsplan der visschershaven aangewezen voor de vierde of laatste der partiele uitbreidingen, met bruine kleur op de kaart aangegeven, welke uitbreiding, gelijk hiervoor reeds is gezegd, naar het zich laat aanzien, in de naaste toekomst nog wel niet tot uitvoering zal behoeven te komen.

Bij den aanleg dier berg-haven op deze plaats, die na de bekrachtiging van dit wetsontwerp zoo spoedig mogelijk ter hand zal moeten worden genomen, zal dan tevens kunnen worden overwogen, of het mogelijk zal zijn om aldaar gelegenheid te geven aan particulieren tot het maken van eene sleephelling, een drijvend dok en een scheepswerf, tot de oprichting waarvan

(1) Het rapport der deskundigen is ter Griffie nedergelegd.

(2) De akte van 8 Juli 1901 en die van 23 September 1901 tot wijziging van eerstgenoemde akte, zijn ter Griffie voor de leden ter inzage nedergelegd.

op de thans bestaande en uit te breiden haventerreinen reeds verzoekschriften zijn ingekomen, die echter moesten worden afgewezen als zijnde de eigenlijke visschershaven minder geschikt om daarin dergelijke werkplaatsen op te richten, en ook wegens gebrek aan de noodige ruimte.

Deze inrichtingen kunnen in verband met het toenemende verkeer in de visschershaven nuttig geacht worden voor de belangen der visscherij en de daarmee verwante bedrijven, en het verdient dus wel aanbeveling de gelegenheid tot oprichting daarvan te geven.

De kosten van aanleg van meerbedoelde berghaven aan de noordzijde van het kanaal waren — zonder de kosten voor den grond — geraamd op f 184 000.

Hoeveel of eene berghaven zal kosten op de plaats der vierde uitbreiding van de visschershaven, is nog niet bekend, aangezien het plan daarvoor nog in bewerking is.

Met het vorenstaande vertrouwt ondergeteekende voldoende te hebben aangetoond, dat 's Rijks belang den aankoop van de Maatschappij „IJmuiden” der hierbedoelde terreinen wenschelijk maakt. Behalve die terreinen zijn binnen de op de teekening aangegeven grens der onteigening, nog wel eenige aan particulieren toebehoorende gronden gelegen, waarvan het bezit nuttig zou zijn, voornamelijk als terreinen bestemd voor de prise-d'eau der watervoorziening, maar aanvankelijk is het niet bepaald noodzakelijk deze aan de zuidzijde van het van de Maatschappij „IJmuiden” gekochte terrein gelegen, ongeveer 75 M. breede strook aan te koopen. Mocht dit later wenschelijk blijken,

dan zal kunnen worden getracht den eigendom door minnelijken aankoop te verkrijgen.

Voorts is niet in den koop begrepen een vroeger aan de Maatschappij „IJmuiden” toebehoorend, doch sedert door haar verkocht perceel, aan de zuidwestzijde der bestaande haven gelegen en groot ongeveer 0,2 H.A., doch met het oog op de havenuitbreiding is de beschikking over dit perceel vooreerst niet noodig. Ingesloten als dit perceel zal zijn door Rijkseigendom, is uitbreiding niet te vreezen.

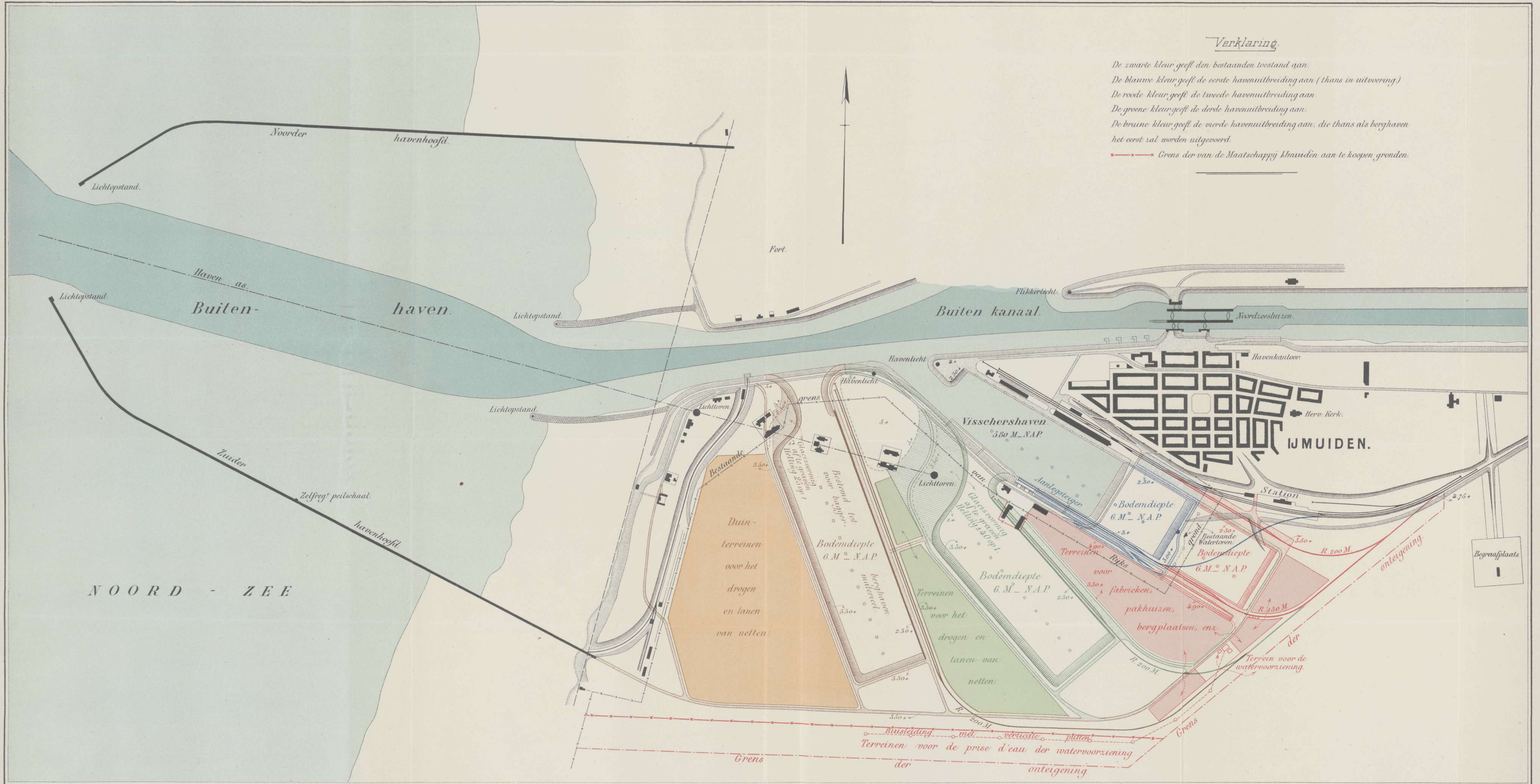
Onder mededeeling ten slotte, dat de plannen voor de uitbreiding der visschershaven te IJmuiden aan het oordeel van het College voor de Zeevisscherijen zijn onderworpen en dat dit College, de wenschelijkheid erkennende dat spoedig tot de voorgenomene uitbreiding van de bestaande haven in zuidoostelijke richting worde overgegaan, behoudens eenige opmerkingen omtrent de inrichting der havens, tegen die plannen geen overwegend bezwaar heeft gemaakt, stelt ondergeteekende voor de loopende begroting met f 105 000 te verhoogen, ten einde aan het dubbele doel, de uitbreiding der visschershaven en het maken van eene berghaven voor bagger- en loodsmaterieel gevolg te kunnen geven.

*De Minister van Waterstaat,
Handel en Nijverheid,*

DE MAREZ OIJENS.

ONTWERP UITBREIDING VISSCHERSHAVEN TE IJMUIDEN.

(Bijlage der Memorie van Toelichting van het Wetsontwerp tot verhooging van Hoofdstuk IX der Staatsbegroting over het Dienstjaar 1901.)

Verklaring.

De zwarte kleur geeft den bestaanden toestand aan.
 De blauwe kleur geeft de eerste havenuitbreiding aan (thans in uitvoering).
 De roode kleur geeft de tweede havenuitbreiding aan.
 De groene kleur geeft de derde havenuitbreiding aan.
 De bruine kleur geeft de vierde havenuitbreiding aan, die thans als berghaven het eerst zal worden uitgevoerd.
 — — — — — Grens der van de Maatschappij IJmuiden aan te koopende gronden.

NOORD - ZEE

Schaal 1 à 5000.

Lith. Gebrs. J. & H. Langenhuyzen, den Haag.